

LİMON

Haziran 2021

Dünya Limon Verileri (bin ton)

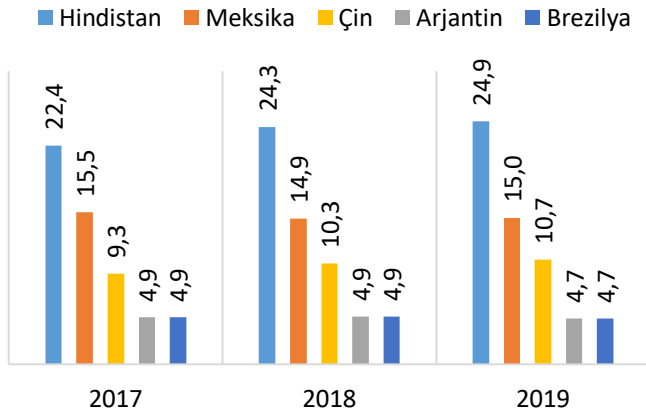
	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	Değişim (%) ²
Alan (bin ha) ¹	1.061	1.108	1.178	1.227	-	4,1
Verim (ton/ha) ¹	16,23	15,94	16,62	16,35	-	-1,7
Üretim	7.744	7.961	8.810	8.447	8.314	-1,6
Tüketim	5.494	5.543	6.243	6.047	6.450	6,7
İthalat	1.894	1.985	2.053	2.082	2.172	4,3
İhracat	1.996	2.040	2.118	2.092	2.173	3,9

Kaynak: ¹/FAO, USDA (Erişim: 02.06.2021), ²/ Verisi bulunan son iki pazarlama yılının değişimini göstermektedir.

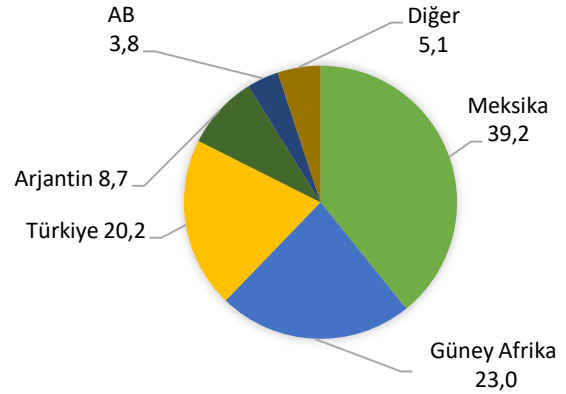
Dünyada yaygın olarak yetiştiriciliği yapılan turuncgil çeşitleri arasında büyük öneme sahip olan limon, 2020/21 üretim sezonunda dünya turuncgil üretiminin %9'unu oluşturmuştur. Dünya limon üretiminin %79'unu karşılayan ilk 4 ülke Meksika, AB, Arjantin ve Türkiye olmuştur. 2019 yılı içerisinde limon ekim alanları açısından önde gelen

ülkeler ise sırasıyla, Hindistan (%25), Meksika (%15), Çin (%11) ve Arjantin (%5)'dir. 2020/21 sezonunda dünyada 2,2 milyon ton limon ihracatı yapılırken, ihracatının %39'u Meksika, %23'ü Güney Afrika, %20'si ise Türkiye tarafından karşılanmaktadır. İthalatta ise ABD, AB, Rusya ve Suudi Arabistan önde gelen ülkeler arasında yer almaktadır.

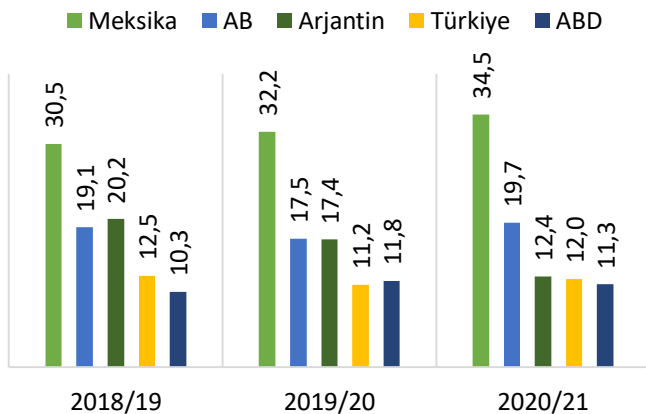
Limon alanlarına göre önemli ülkeler (%)

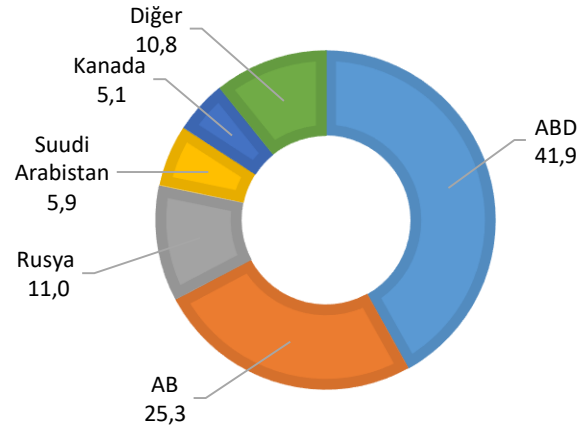
Ülkelere göre dünya limon ihracatı (2020/21, %)

Limon üretiminde önemli ülkeler (%)

Ülkelere göre dünya limon ithalatı (2020/21, %)

Limon yetiştiriciliğini olumsuz etkileyen en önemli iklim faktörleri düşük sıcaklıklar, kurak rüzgârlar ve nispi rutubettir. O nedenle ülkemizde limonlar Akdeniz ve Ege Bölgelerindeki, iklim şartlarının uygun olduğu alanlarda yetiştirilir. Doğu Akdeniz Bölgesi'nde çoğunlukla Kütdiken, Meyer, İtalyan memeli, Interdonato ve Lamas limonları yetiştirilmektedir. Batı Akdeniz Bölgesi'nde Interdonato, Karalimon ve Meyer üretimi yapılmaktadır. Türkiye'de

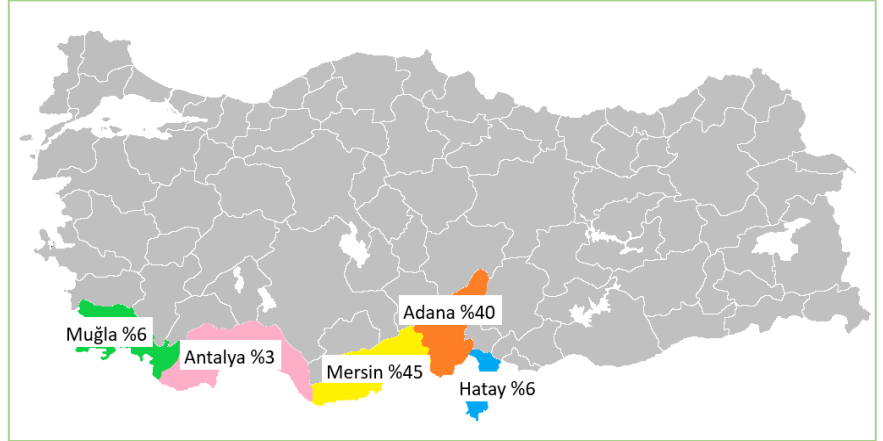
limon üretiminin büyük bir kısmı taze olarak tüketilmektedir (1). TÜİK Bitkisel Üretim İstatistikleri'ne göre; 2020 yılında Türkiye turunçgil üretimi 4,3 milyon ton olarak gerçekleşirken, üretimin %36'sı mandalina, %31'i portakal, %27'si limon, %5'i greyfurt aittir. TÜİK verilerine göre; kişi başı limon tüketimi 2019/2020 sezonunda bir önceki sezona göre %5 oranında azalarak 5,7 kg olarak gerçekleşmiştir.

Türkiye Limon Verileri (bin ton)

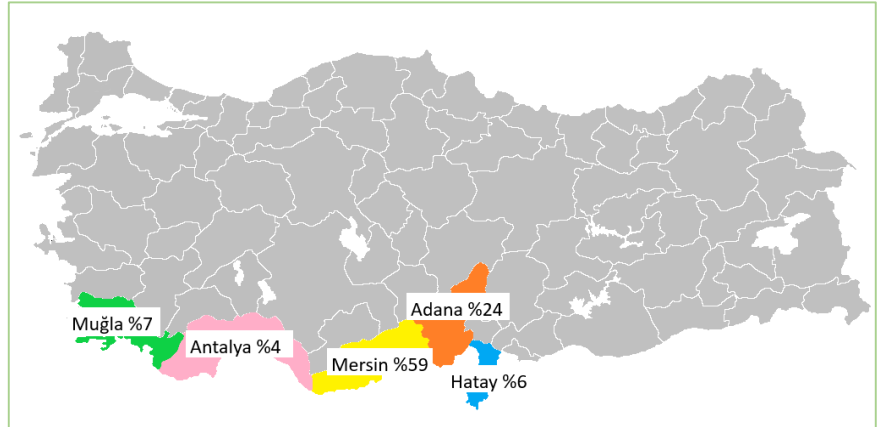
	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	Değişim (%) ²
Toplu meyveliklerin alanı (1000 da)	286	300	324	359	402	11,9
Ağaç başına ortalama verim ¹ (kg/ağaç)	107	96	121	126	97	-23,0
Üretim	751	851	1.007	1.100	950	-13,6
Tüketim	272	332	377	497	478	-3,8
İthalat	4	5	10	2	3	50,0
İhracat	446	503	590	543	417	-23,2

Kaynak: TÜİK (03.06.2021) ¹/ Limon ve misket limonu verimi, ²/ Son iki pazarlama yılının değişimini göstermektedir. Piyasa yılı 01 Ekim-30 Eylül

Limon toplu meyvelik alanı; 2020 yılında 469 bin dekar olup; Mersin (%45), Adana (%40) ve Muğla (%6) illeri sırasıyla alan açısından önemli illerdir. TÜİK verilerine göre, ağaç sayılarının son beş yıllık seyri incelendiğinde, 2020 yılında meyve veren ağaç sayısında (11 milyon adet) 2016 yılına göre %26 oranında, meyve vermeyen ağaç sayısında ise (4,4 milyon adet) %258 oranında artış görülmüştür.

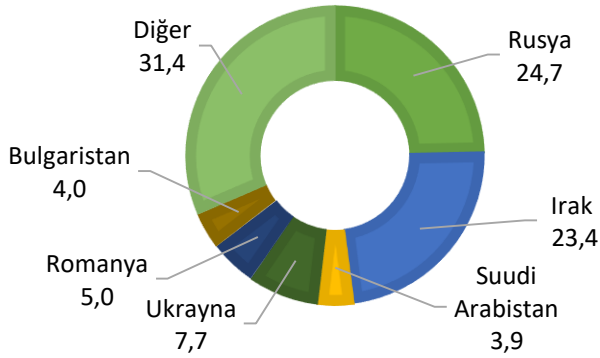

Limon üretimi; 2020 yılında Türkiye'de 4,3 milyon ton civarında gerçekleşen turunçgil üretiminin %27'sini 1 milyon 189 bin tonluk üretim miktarı ile limon ve misket limonu oluşturmuştur. Üretimin %93'ü Akdeniz, %7'si Ege Bölgesi'nden karşılanırken, iller açısından bakıldığında Mersin, Adana ve Muğla illeri üretimin %90'ını karşılamıştır. TÜİK tahminlerine göre, 2021 yılı Türkiye limon üretiminin bir önceki yıla göre %5,7 oranında artarak 1 milyon 450 bin ton olarak gerçekleşmesi beklenmektedir.

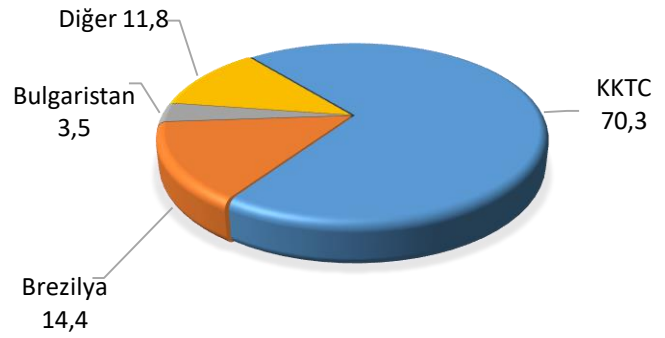

Limon Dış Ticareti: TÜİK dış ticaret verilerine göre; Türkiye'de 2020 yılında yaklaşık 471 bin ton limon ihracatı, 2 bin 555 ton ise ithalatı yapılmıştır. İhracatta önde gelen ülkeler sırasıyla Rusya, Irak ve Ukrayna olur iken, ithalatta KKTC ve Brezilya olmuştur. 2021 yılının ilk dört ayında ise, 239 bin 789 ton limon ihracatı gerçekleştirilirken, 2 bin 284 ton limon ithalatı yapılmıştır. İhracatın %30'ü Irak, %26'sı Rusya, %8'i Ukrayna ve %5'i Romanya'ya yapılmıştır. 2021 yılının ilk dört ayında gerçekleşen limon ithalatında ise önde gelen ülkeler sırasıyla; KKTC (%86), Brezilya (%6) ve Bulgaristan (%3) olmuştur.

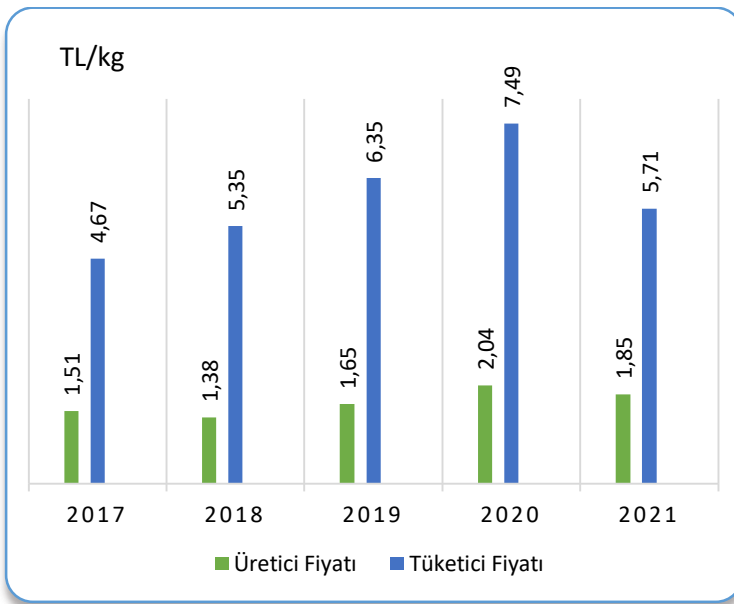
Türkiye'nin limon ihracatında önemli ülkeler (2020, %)

Türkiye'nin limon ithalatı yaptığı ülkeler (2020, %)

*Grafiklerde limon ve tatlı limon (taze/kurutulmuş) dış ticaret verileri kullanılmıştır.

TÜİK limon üretici fiyatları Ocak-Şubat ile Eylül-Aralık ayları arasında yayınlanmaktadır. 2021 yılı ilk iki ayın ortalama limon üretici fiyatları 1,85 TL/kg iken, ilk 5 ayın ortalama tüketici fiyatı 5,71 TL/kg olarak gerçekleşmiştir.

2021 yılı Şubat ayı limon üretici fiyatı bir önceki yılın aynı ayına göre %4'lük azalma ile 1,87 TL/kg olarak gerçekleşmiştir. 2021 yılı Mayıs ayı tüketici fiyatı ise önceki yılın aynı ayına göre %18 oranında azalarak 7,15 TL/kg'a düşmüştür.

Fiyatların son 5 yıllık seyri incelendiğinde ise, TÜİK verilerine göre, 2021 yılında üretici fiyatlarının 2017 yılına göre %23, tüketici fiyatlarının ise %22 oranında arttığı görülmektedir.

Limon yetiştiriciliği için Tarım ve Orman Bakanlığı'nın üreticiye verdiği tarımsal desteklere bakıldığında, 2020 yılı ÇKS kayıtlarına göre tarımda kullanılan mazot ve gübre desteği için Türkiye Tarım Havzaları Üretim ve Destekleme Modeli Kapsamında desteklenen ürünlerin dışında kalan diğer bütün ürünlere mazot desteği olarak 15 TL/da, gübre desteği olarak 8 TL/da alan bazlı destekleme ödemesi yapılmıştır. 2016 yılında toprak analizi desteği verilmemiş, 2017-2020 yıllarında ise; asgari 50 dekar ve üzeri tarım arazilerinde, her 50 dekar araziye kadar analiz başına yetkili toprak analiz laboratuvarlarına 40 TL destek sunulmuştur. 2016 yılı gübre ve mazot desteği toplamı 11 TL/da olacak şekilde birlikte verilmiştir. Kilograma verilen desteklerin toplamında son 5 yıllık süreç içerisinde önemli bir değişiklik olmadığı görülmekle birlikte 2019 yılı limon yetiştiriciliği için kilograma en fazla desteğin verildiği yıl olur iken, 2020 yılı kilograma en az desteğin verildiği yıl olmuştur.

Verilen Destek (TL/kg)

Yıllar	Toprak Analizi	Sertifikalı Fidan	Gübre	Mazot	Toplam
2016	-	0,2042	0,0056		0,2098
2017	0,0003	0,1620	0,0016	0,0036	0,1676
2018	0,0003	0,1556	0,0016	0,0039	0,1613
2019	0,0004	0,2021	0,0020	0,0076	0,2121
2020	0,0004	0,1282	0,0037	0,0069	0,1391

Kaynak: TOB verilerinden TEPGE hesaplamaları.

	2016	2017	2018	2019	2020
Limon Fiyatı (TL/kg)	1,35	1,51	1,38	1,65	2,04
Limon Fiyatı + Destek (TL/kg)	1,56	1,68	1,54	1,86	2,18
Gübre Fiyatı (TL/kg) (20.20.0)	0,90	1,10	1,62	1,89	2,02
Mazot Fiyatı (TL/lt)	3,85	4,69	5,78	6,43	6,07
1 kg Limon ile alınabilecek girdi miktarı (kg)					
Limon/Gübre	1,51	1,38	0,85	0,87	1,01
Limon + destek/Gübre	1,74	1,53	0,95	0,98	1,08
Limon/Mazot	0,35	0,32	0,24	0,26	0,34
Limon + destek/Mazot	0,40	0,36	0,27	0,29	0,36

Kaynak: TOB ve TÜİK verilerinden TEPGE hesaplamaları.

Limon Girdi Pariteleri

2016 yılına göre 2020 yılında limon üretici fiyatı %51, gübre fiyatı %125, mazot fiyatı ise %58 oranında artmıştır. 2016 yılında 1 kg limon ile 1,51 kg gübre, 0,35 lt mazot alınabiliyor iken, 2020 yılında girdi fiyatlarındaki artışa bağlı olarak 1 kg limon ile 1,01 kg gübre, 0,34 lt mazot alınabilmektedir. Böylece son 5 yıl içerisinde 1 kg limon ile alınabilecek gübre miktarında %33, mazot miktarında %4 azalma görülmektedir. Üretici fiyatına desteklerin de ilave edilmesiyle beraber 2020 yılında 1 kg limon ile 1,08 kg gübre, 0,36 lt mazot alınabilmektedir.

GENEL DEĞERLENDİRME

2020/21 üretim sezonunda dünyada 98 milyon ton turunçgil üretimi gerçekleşirken üretimin %51'i portakal, %34'ü mandalina, %9'u limon ve %7'si greyfurta ait olmuştur. Dünyada ve Türkiye'de üretim alanlarındaki artışa bağlı olarak üretimini her geçen yıl artıran limonun turunçgiller içinde tüketim yönünden farklı bir talep durumu bulunmaktadır. Bütün yıl boyunca aranan ve tüketilen bir turunçgil türü olması sebebiyle yılın her ayında tüketicilere limon arzı söz konusudur. Limon üretim artışına paralel olarak ihracatının her geçen yıl artıyor olması ile limon üretiminin neredeyse yarısının ihracat yoluyla değerlendirilmesi, pazar üzerindeki etkinliğimizin artması anlamını taşımaktadır.

Ülkemiz turunçgil yetiştiriciliği açısından; coğrafi konum, iklim şartlarının uygunluğu, yeterli ve mevcut üretim miktarı, üretim alanlarında verimin yüksek olması, dünyada ilk defa çekirdeksiz limon çeşitlerinin geliştirilmiş olması gibi bazı avantajlara sahiptir.

Bu avantajların yanı sıra üretim, pazarlama, nakliye, depolama, ambalajlama gibi konularda çeşitli sorunlar da yaşanmaktadır. Bu sorunlara çözüm olarak; artan talep nedeniyle çeşitlerin daha iyi fiyat bulabilmesi ile dış pazarlarda rekabet şansının artırılabilmesi için hasat ve pazarlama periyodunu uzatacak tedbirlerin alınması, kış

donlarının riskini azaltmak için ekolojilere uygun tür ve çeşit seçimi ile yetiştiricilik yapılması, turunçgil yetiştiriciliğinin geleceği açısından biotik ve abiotik faktörlere dayanıklılığı dikkate alınarak bodur anaçlarla plantasyonların tesisinin yaygınlaştırılması, yeni kurulacak bahçelerde, birim alanda önemli verim artışı sağlayacak yarı-sık dikim ve sık dikim tekniklerinin uygulanmasının teşvik edilmesi, çeşit geliştirmeye önem verilmesi, dış pazar isteklerine uygun çeşitler üzerinde durulması, taze tüketim yanında işlenmiş turunçgil meyvelerinin tüketimini artırmak için modern işleme tesislerinin kurulması, farklı pazarların değişik boyda ürün taleplerini karşılayacak paketlenmeye özen gösterilmesi, turunçgil tarımına birinci derecede uygun alanların tarım dışı amaçlarla kullanımının (turizm, sanayileşme, çarpık kentleşme vb.) önlenmesi sağlanmalıdır (2).

COVID-19'un yetiştiriciliğe olan etkisine bakıldığında, salgının olumsuz etkisi tespit edilememiş, bakım, sulama gibi işlemlerde ise ÇKS kaydı olan çiftçilere bahçelerine gitme izni verildiği için herhangi bir aksama olmamıştır.

Yararlanılan Kaynaklar

- 1/ Limon Yetiştiriciliği, Demir G., BATEM, Mayıs 2020.
- 2/ Bitkisel Üretim ve Bitki Sağlığı Grubu Çalışma Belgesi, 3.Tarım Orman Şurası.

TARIMSAL EKONOMİ VE POLİTİKA GELİŞTİRME ENSTİTÜSÜ (TEPGE)

Enstitümüz tarım, gıda, çevre ve kırsal kalkınma konularında ekonomik araştırmalar yaparak ve/veya yaptırarak başta T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı olmak üzere, kamu ve özel sektörde karar alıcı birimleri bilgilendirmeyi, böylece araştırma sonuçlarına dayalı politikalarla/kararlarla ülke tarımının gelişimine katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. Bilgi çağının gereklerini yerine getirebilen, konusunda üzerine düşen görevleri yapmaya yetkin ve güçlü bir kurumsal yapıya ulaşmayı hedeflemektedir.

<https://arastirma.tarimorman.gov.tr/tepge>

Bilgi için: Eda AYGÖREN, eda.aygoren@tarimorman.gov.tr, +90 312 2875833/132